

Република Македонија
НАРОДЕН ПРАВОБРАНИТЕЛ

Republika e Maqedonisë
AVOKATI I POPULLIT

O M B U D S M A N
Republic of Macedonia

ПРЕДМЕТ: Посебен извештај за состојбите во Прифатниот транзитен центар „Табановце“

Согласно член 31-а од Законот за народниот правобранител (Службен весник на РМ“ бр.60/03, 114/2009, 181/2016 и 189/2016), покрај останатите надлежности, Народниот правобранител – Националниот превентивен механизам, има овластување да следи дали се почитуваат и заштитуваат уставните и законските права на лицата во органите, организациите и установите во кои е ограничена слободата на движење.

Народниот правобранител како Национален превентивен механизам има мандат утврден со Факултативниот протокол кон Конвенцијата против тортура и друго свирепо, нечовечко или понижувачко постапување, кој овозможува да врши посети во местата на лишување од слобода и местата на задржување и со увидот во материјалните услови и третманот, да ги идентификува ризиците заради спречување на тортура и друг вид сурово и нечовечко постапување и казнување.

Како и претходната година, така и во текот на 2017 година, тимот на Националниот превентивен механизам продолжи со континуирани посети и мониторирање во Прифатните транзитни центри Винојуг и Табановце, како и во Прифатниот центар за странци во Гази Баба и Прифатниот центар за сместување на баратели на азил во Визбегово.

Целта на извршените посети е да се врши увид во материјалните услови и сместувачките капацитети во кои се сместуваат бегалците/мигрантите и да се

настојува кон подобрување на системот за правна заштита на лицата бегалци и непречено остварување на нивните загарантирани права.

Во Прифатниот транзитен центар „Табановце“, во текот на 2017-та година, беа извршени повеќе превентивни и наменски посети, и тоа на ден 13.02.2017, 10.03.2017, 14.03.2017, 05.05.2017, 22.06.2017, 18.07.2017, 25.08.2017, 26.09.2017, 01.11.2017 и 26.12.2017 година.

Посетите беа реализирани во соработка со органите и организациите кои што учествуваат во менаџирањето и функционирањето на Прифатниот транзитен центар, при што тимот на Националниот превентивен механизам имаше непречен увид во потребната документација, местата каде што се сместуваат мигрантите/бегалците и можеше слободно да разговара со нив.

1. Организациска поставеност и функционална надлежност на органите и организациите во Прифатниот транзитен центар „Табановце“

Од спроведените посети во текот на 2017 година, тимот на Националниот превентивен механизам констатираше дека и натаму во Прифатниот транзитен центар „Табановце“ се присутни повеќе органи со поделени надлежности и функции, кои преку заедничка координација учествуваат во раководењето и управувањето со Центарот.

И понатаму, основната улога во раководење со Прифатниот транзитен центар „Табановце“ останува во надлежност на Министерството за труд и социјална политика (МТСП), кои во координација со Центарот за управување со кризи (ЦУК), се грижат за целокупното функционирање на Прифатниот центар.

Но, и покрај фактот што Министерството за внатрешни работи има примарна улога во одржување на безбедноста во Прифатниот центар, сепак имајќи ги предвид преземаните акции од страна на МВР, НПМ констатира дека преземаат и улога на раководење и управување со Центарот.

Одговорноста за здравствената состојба на лицата сместени во Центарот во текот на изминатата година беше во надлежност на Министерството за

здравство, додека пак, во текот на 2017-та година, здравствената грижа беше обезбедена од страна на тим лекари и медицински сестри кои се ангажирани за извршување на оваа задача од страна на International Organisation of Migration (IOM).

Од спроведените посети, тимот на Националниот превентивен механизам исто така констатирал дека во Центарот присутни се и меѓународните организации и здруженијата на граѓани, кои преку своите активности и надлежности даваат придонес во што подобро организирање на Прифатниот транзитен центар во насока на овозможување заштита на бегалците/мигрантите во остварување на загарантираните права и задоволување на нивните потреби.

Во Прифатниот транзитен центар „Табановце“, во текот на 2017-та година, со свои претставници присутни беа следниве невладин и меѓународни организации: Канцеларијата на високиот комесаријат за бегалци (UNHCR), International Organisation of Migration (IOM), Македонското здружение на млади правници (MYLA), Отворена порта - Ла страда, Хуманитарната организација Легис, Хелсиншкиот комитет за човекови права на Република Македонија, Црвениот крст и Меѓународната невладина организација за социјална заштита СОС Детско село Интернационал.

За разлика од изминатата година, а како резултат на намалениот број на бегалци/мигранти, во текот на 2017-та година органите и организациите присутни во Центарот работат со променето работно време. Имено, 24-часовно присуство во Центарот имаат само претставниците на Министерството за внатрешни работи, Министерството за труд и социјална политика и Црвениот крст на Република Македонија, додека најголем број од органите и организациите, свои претставници во Центарот имаат само во текот на денот или само во претпладневните часови.

Од извршените посети, Националниот превентивен механизам констатирал дека, и покрај редуцираниот број на мигранти/бегалци кои престојуваат во Центарот, нема измени во составот и бројот на ангажирани лица на терен – претставници од органите, организациите и здруженијата одоѓоврни за менаџирање на Прифатниот транзитен центар „Табановце“.

Единствено промени во бројот на ангажирани лица имаше кај претставниците на Министерството за внатрешни работи. Имено, заради засилување на контролата и надзорот во Центарот, во еден краткотраен период од 2017-та година, од страна на МВР беа ангажирани дополнителен број службени лица.

2. Бројна состојба и структура на бегалци/мигранти во Прифатниот транзитен центар „Табановце“ во текот на 2017-та година

На секоја од извршените посети, НПМ тимот ја следеше бројната состојба на бегалци/мигранти кои што беа сместени во Транзитниот центар, како и нивната полова и возрастна структура и земјата на потекло. Овие податоци беа добиени како резултат на соработката и средбите со Министерството за труд и социјална политика, како орган кој е надлежен за следење на бројот на присутни бегалци/мигранти во Центарот.

За разлика од 2016 година, бројот на бегалци/мигранти во текот на 2017-та значително е намален, и различен на секоја од спроведените посети, што укажува на намален влез на бегалци/мигранти на територијата на РМ, како и на краткотрајност на нивниот престој во самиот транзитен центар.

Имено, при посетите извршени во првите четири месеци од 2017-та година (13.02.2017, 10.03.2017, 14.03.2017) бројот на бегалци/мигранти кои што престојуваша во Прифатниот транзитен центар „Табановце“ беше околу 40. При извршените посети во текот на следниот период од годината (05.05.2017, 22.06.2017, 18.07.2017, 25.08.2017), Националниот превентивен механизам констатираше дека во периодот од овие четири месеци, бројот на лица во Центарот е близу 20. Додека пак, во последните четири месеци од 2017 година (26.09.2017, 01.11.2017, 26.12.2017), бројот на бегалци/мигранти кои престојуваша во Транзитниот центар „Табановце“ е значително намален и во овој период бројот на лица кои престојуваша во Центарот е околу 10, односно, на последната посета, извршена на ден 26.12.2017, во Центарот престојуваша 12 бегалци/мигранти.

Бројна состојба во текот на извршените посети

Датум на извршена посета	Бројна состојба
13.02.2017	49
10.03.2017	49
14.03.2017	8
05.05.2017	21
22.06.2017	22
25.08.2017	19
26.09.2017	9
01.11.2017	9
26.12.2017	12

Покрај бројната состојба, обезбедени беа и податоци за половата припадност, возраста, како и земјата на потекло на бегалците/мигрантите.

Имајќи ја предвид возрасната структура на бегалците/мигрантите кои престојуваат во Центарот, Националниот превентивен механизам особено се впушташе во испитување на третманот спрема малолетните лица.

НПМ констатира позитивна пракса на назначување на старател на секое малолетно лице кое во Прифатниот транзитен центар „Табановце“ ќе дојде без придружба од родител или друго полнолетно лице кое е одговорно да се грижи за него. Имено, на непридружуваните малолетници веднаш по доаѓање во Центарот им се назначува старател од редот на социјалните работници кои се на смена, претставници од Министерството за труд и социјална политика, согласно Стандардните оперативни процедури за постапување со непридружувани деца - странци.

Од податоците кои што се однесуваат на земјата на потекло на бегалците/мигрантите, Националниот превентивен механизам констатираше дека во првата половина од годината, најголем број од лицата кои престојувале во Центарот потекнуваат од Сирија, Ирак, Иран и Авганистан, додека пак, во вториот дел од тековната година, во Транзитниот центар најмногу престојувале лица кои што потекнуваат од Алжир, Пакистан и Либија.

Притоа, карактеристично е тоа што, бегалците/мигрантите кои престојуваат во Центарот во втората половина од тековната година, се претежно лица самци (не доаѓаат во семејства) и се претежно лица од машки пол.

3. Затекнати состојби во Прифатниот транзитен центар „Табановце“ во текот на 2017-та година

Барања за азил

Во текот на 2017-та година, има вкупно 11 постапки за стекнување на право на азил започнати од бегалци/мигранти кои престојувале во Прифатниот транзитен центар „Табановце“.

Рeadмисија спроведена на 9 февруари 2017 година

Согласно овластувањата, Националниот превентивен механизам изврши наменска посета на Прифатниот транзитен центар „Табановце“ која имаше за цел утврдување на актуелната фактичката состојба во Центарот, како и увидување на начинот на кој е извршена реадмисијата, спроведена на 9 февруари 2017 година.

Во постапката за реадмисија биле опфатени 48 мигранти/бегалци, сите затекнати во Центарот од периодот на затворањето на т.н. балканска рута, односно со престој подолг од десет – единаесет месеци. Меѓу овие лица имало и мигранти кои одбивале да го напуштат Центарот.

Имено, два случаи на новороденчиња, родени на територијата на Република Македонија, а за кои се уште не бил издаден Извод од матична книга на родените, како и едно лице кое било во постапка на семејно обединување со остатокот од семејството кое што се наоѓа во Германија, биле исто така опфатени во спроведената реадмисија и приморани да го напуштат Центарот.

Од разговорите со претставниците на Министерството за внатрешни работи беше добиена информација дека врз основа на претходно склучениот договор за реадмисија помеѓу Република Македонија и Република Грција, на ден 09.02.2017 година, во 3 часот и 30 минути после полноќ била спроведена реадмисија врз 48 мигранти/бегалци. Имено, на бегалците сместени во Центарот, на 08.02.2017, околу 22:00 часот, им било најавено да се подготвуваат, од причина што истата ноќ ќе бидат префрлени во Грција.

Претставниците на МВР немаа информација дали на постапката за реадмисија и претходела друга правна постапка, односно дали за овие лица претходно се донесени решенија за протерување, согласно Законот за странците. Притоа, известија дека во Центарот нема никаква документација во врска со реадмисијата на лицата, ниту пак е изготвена Службена белешка, а немаа информација ниту дали на бегалците им биле издавани документи/решенија.

Со цел обезбедување на прецизни информации во врска со начинот на спроведувањето на реадмисијата, Националниот превентивен механизам, по писмен официјален пат, побара од Министерот за внатрешни работи и од Министерот за надворешни работи, да ја достават комплетната документација која што и претходела на постапката за реадмисија. Побараната документација, се уште не е доставена до Народниот правобранител – Национален превентивен механизам.

Од разговорите што тимот на Националниот превентивен механизам ги спроведе со претставниците на Министерството за труд и социјална политика и Центарот за управување со кризи, како и со претставниците на меѓународните организации и здруженијата, присутни во Центарот, беше потврдено дека реадмисијата се случила во ноќните часови и дека ниту еден друг орган, ниту пак организација, не биле известени за реадмисијата. Имено, претставниците дознале за изнесените бегалци од Центарот дури во утринските часови.

Притоа, од извршените разговори беше констатирано и тоа дека бегалците се известени за нивното изнесување од Прифатниот центар кон Република Грција, само неколку часа пред самото спроведување на реадмисијата.

Националниот превентивен механизам смета дека спроведувањето на постапка за реадмисија на која што не и претходела никаква формална документација со која се утврдува дека токму тие лица треба да ја напуштат територијата на Р. Македонија, без навремено информирање на лицата за реадмисијата, како и без формално заведување на самата постапка во официјална евиденција и документација, претставува директно кршење на правната постапка и на човековите права.

НПМ препорачува, постапките за реадмисија да се спроведуваат согласно законската процедура, да се евидентираат во официјалната евиденција и документација, и притоа лицата опфатени од самата постапка за реадмисија, навремено да бидат информирани за спроведувањето на истата.

Групна посета на Прифатниот транзитен центар „Табановце“ извршена на 14 март 2017 година

Во текот на 2017-та година, Националниот превентивен механизам изврши и групна посета на Прифатниот транзитен центар „Табановце“, во придружба на претставници на Народниот правобранител на Република Албанија и претставник на Association of Mediterranean Ombudsman - AOM, со цел увидување на условите на престој и третманот со мигрантите/бегалците кои престојуваат во овој Центар.

При посетата на Прифатниот транзитен центар „Табановце“ беше извршен разглед на целокупниот Центар, вклучувајќи ги сите контејнери наменети за социјално едукативни и креативни активности, како и сместувачките капацитети, а беа извршени и разговори со претставниците на органите и организациите вклучени во овие активности и разговори со мигрантите/бегалците.

На денот на посетата во Центарот престојуваа 40 мигранти/бегалци.

При спроведената посета, извршен беше увид во кујната, магацините за складирање храна, а беше извршен и разговор со претставникот на Црвениот крст, кој што е одговорен за распределбата на храната во Центарот.

Од целокупната слика НПМ констатираше дека исхраната во Центарот е на сосема задоволително квалитативно и квантитативно ниво. Притоа, не се занемарени ниту потребите на лицата кои имаат посебен начин на исхрана заради специфични здравствени околности.

Посета беше спроведена и во Центарот за едукативни активности што е во организација на Меѓународната невладина организација за социјална заштита СОС Детско село Интернационал, каде беше извршен и разговор со едукаторите.

Посетен беше и Центарот за креативно - рекреативни активности во организација на Отворена порта - Ла Страда, каде исто така беше констатиран позитивен исход. Во овој Центар, претставниците на Ла Страда работат со сите бегалци/мигранти кои доброволно ќе се вклучат во активностите, кои пак се состојат од цртање, сликање, изработување накит и останати предмети и сл.

Од извршените разговорите НПМ констатираше дека и покрај фактот што бројот на лица сместени во Центарот е драстично намален, имено, на денот на посетата во Центарот присутни беа само 10 деца, едукативните и креативно - рекреативните активности не се прекинати. Имено, времето на најмладите и на сите останати заинтересирани лица, сместени во Центарот, и понатаму е анимирано преку креативни работилници, едукативни игри, учење јазици и сл.

Ненајавена вечерна посета на Прифатниот транзитен центар „Табановце“ извршена на 22 јуни 2017 година

Во текот на 2017-та година, од страна на НПМ тимот беше извршена и една ненајавена вечерна посета на Прифатниот транзитен центар Табановце, којашто започна во 19:45, заврши во 21:45 часот.

Посетата имаше за цел да ја утврди актуелната состојба во Прифатниот транзитен центар и да го испита постапувањето и третманот на државните органи спрема бегалци/мигранти кои престојуваат во Центарот.

За време на посетата, од државните органи беа пристуни само претставниците на Министерството за внатрешни работи (МВР) и на Министерството за труд и социјална политика (МТСП), додека од меѓународните организации и невладиниот сектор присутни беа претставници само на Црвениот крст на РМ, на СОС Детско село и на „Отворена порта – Ластрада“. Тимот на Националниот превентивен механизам изврши разговор со претставници на сите овие органи и организации.

При оваа посета, ***НПМ констатираше воспоставена пракса на селективно пропуштање на бегалци/мигранти заради нивно престојување во Прифатниот транзитен центар.***

Имено, за време на посетата беа забележани 9 лица кои беа надвор од Центарот. По извршениот разговор со овие лица, тимот на Националниот превентивен механизам констатира дека се работи за машки лица на возраст од 20 до 33 година, на кои припадниците на МВР не им дозволиле да престојуваат во Центарот, без да им ги образложат причините за тоа. Лицата десет дена престојувале во непосредна близина на Центарот и спиеле во напуштени и руинирани објекти (куќи). Истите не беа заинтересирани за поднесување барање за признавање право на азил во Р. Македонија, но изразија јасна желба да им биде дозволено да престојуваат и преноќуваат во Прифатниот транзитен центар.

Притоа, никој од претставниците на органите и организациите присутни во Центарот не беше запознаен со причините поради кои на одредени бегалци/мигранти не им е дозволен пристапот до Центарот, ниту пак со критериумите врз основа на кои припадниците на Министерството за внатрешни работи одлучуваат кои лица ќе бидат пропуштени да влезат и престојуваат во Центарот.

Како резултат на вака затекнатата состојба, тимот на Националниот превентивен механизам интервенираше до припадниците на Министерството за внатрешни работи, по што лицата веднаш беа сместени во Центарот.

Тимот на Националниот превентивен механизам им препорачува на припадниците на МВР, во иднина да им се дозволува влез на сите бегалци/мигранти што ќе изразат потреба да престојуваат во Центарот, а доколку од одредени причини тоа не е возможно, со овие лица да се постапува согласно законски предвидените процедури за постапување со бегалци и странци и да не се дозволи овие лица да бидат нерегистрирани и оставени „сами на себе“.

Депортација на мигранти/бегалци од Прифатниот транзитен центар „Табановце“ спроведена на 16 јули 2017 година

Тимот на Националниот превентивен механизам спроведе ненајавена наменска посета на Прифатниот транзитен центар „Табановце“ заради испитување на наводите за насилно депортирање на дел од мигрантите/бегалците коишто се сместени во Центарот.

За време на посетата, заради прибирање на прецизни информации во врска со наводите за спроведената депортација, беа извршени разговори со повеќе претставници од државните органи (МТСП, ЦУК и МВР), како и со претставници од меѓународните организации и невладиниот сектор (UNHCR, Legis, MYLA, Црвен крст, Хелсиншки комитет).

За начинот на кој што е спроведена депортацијата, Националниот превентивен механизам, покрај разговорите и добиената официјална документација од страна на командирот на ПС Сопот - МВР, се информираше и преку официјалните видео снимки кои што Центарот за управување на кризи ги поседува.

Имено, видно од снимките, на ден 16.07.2017 година, во раните утрински часови, околу 4:30 – 5:00 часот, претставниците на МВР во ПТЦ „Табановце“, обезбедени со службено полициско возило џип „Ланд Ровер“, се впуштаат во

ненајавено будење на мигрантите/бегалците, тропажки со палки и удари со раце на вратите од приколкуите/контејнерите во кои што се сместени, заради нивно транспортирање кон ПТЦ „Винојуг“ и понатамошна депортација до границата со Република Грција.

При спроведувањето на акцијата, од страна на претставниците на МВР употребувани се и лисици (средства за присила) за неколку од бегалците/мигрантите.

Како резултат на вака спроведената акција, утрото од Прифатниот транзитен центар „Табановце“ депортирани се 13 мигранти/бегалци, сите сместени во Центарот.

Според официјалната документација на МВР, во која НПМ тимот изврши увид, како и од спроведените разговори со Командирот на ПС Сопот – МВР, станува збор за организирана акција на депортација на лица кои доброволно барале да бидат депортирани во Грција, а дел од акцијата била и мала група на мигранти/бегалци кои што се наоѓале во и околу кампот, а за кои претставниците на МВР веќе подолго време увиделе дека се „проблематични“.

Од информациите кои што НПМ ги доби од останатите претставници во Центарот, само мигрантите/бегалците кои што се дел од тричленото семејство доброволно побарале пренесување во Грција, а останатите 10 депортирани лица од кампот се присилно спроведени. Ваквите наводи можат да се потврдат и од начинот на кој лицата реагираа на „непријатните повици“ од страна на службените лица на МВР, што можеше јасно да се увиди од прегледаните видео записи. Имено, бегалците/мигрантите беа збунети, изненадени и се обидуваа да избегаат од полицијата, а дел од нив и успеале во тоа.

Одделението за заштита во рамки на Народниот правобранител, со цел официјално обезбедување на видео записите од спроведената депортација (кои што претходно беа дадени на увид на Националниот превентивен механизам), во неколку наврати се обрати до Центарот за управување со кризи, со барање да му бидат доставени видео записите од службените камери на Центарот за управување со кризи во Транзитниот центар Табановце, како и

други објаснувања и информации кои би придонеле за утврдување на фактичката состојба за наведениот настан.

Покрај тоа, Народниот правобранител до Владата на Република Македонија, испрати и Посебен извештај за попречување на работата на Народниот правобранител.

И покрај повеќекратното писмено обраќање до органите на власта, видео записите за спроведената присилна депортација се уште не му се доставени на увид на Народниот правобранител, што претставува директно попречување на работата на Народниот правобранител – Национален превентивен механизам.

Оттука, Националниот превентивен механизам препорачува да прекине праксата на попречување во работењето на Народниот правобранител – Национален превентивен механизам, а претставниците на органите на власта да овозможат целосен и непречен пристап до сите информации кои се однесуваат на третманот и постапувањето со мигрантите/бегалците.

Националниот превентивен механизам, изврши увид и во евиденциите на ПС Сопот каде овие лица биле пренесени, а потоа, во период од 8:30 до 11:30 часот, транспортирани од ПС Сопот до ПТЦ „Гевгелија“. Увид беше извршен во Книгата за дневни настани, Книгата за евиденција на употреба на средства за присила, како и во Книга за евиденција на приведени лица.

Од извршениот увид во евиденциите на ПС Сопот, НПМ констатираше дека, спроведените/депортираните 13 лица се евидентирани само во Книгата за дневни настани, но не и во книгите за евидентирање на употреба на средства за присила и за приведени лица, и покрај фактот што лицата биле приведени во полициската станица, а при акцијата биле употребени и палки и лисици.

НПМ препорачува доследно водење на книгите за евиденција, од причина што евиденцијата треба да ја изрази фактичката состојба, а не да даде „лажна слика“ за извршените дејствија и настани.

НПМ смета дека ваквиот начин на присилна депортација на лица во услови кога не се запознаени со депортацијата, а притоа истата и не е доследно евидентирана во официјалната документација, е неприфатлив и упатува на понижувачки и деградирачки третман од страна на полициските службеници.

Оттука, НПМ препорачува при спроведувањето на депортациите да се почитува законски предвидената постапка, да се води соодветна евиденција за истата, а лицата кои се опфатени со депортацијата, навремено да бидат известени за спроведената депортација.

Ограничена слобода на движење – состојба затекната на 26.12.2017 година

Националниот превентивен механизам при разговор со претставниците на Министерството за внатрешни работи доби официјална информација дека слободата на движење на бегалците/мигрантите кои што се сместени во Центарот им е ограничена.

Имено, лицата кои се регистрирани и сместени во Прифатниот транзитен центар „Табановце“ имаат можност да го напуштаат Центарот, заради лични потреби, исклучиво во два термини во текот на денот, и тоа во период од 9 – 12 часот претпладне и од 15 – 17 часот попладне.

Ваквиот третман подразбира ограничување на слободата на движење во траење од 19 часа во текот на деноноќието.

Според Националниот превентивен механизам, ограничувањето на слободата на движење на лица е неприфатливо, посебно во услови кога истите се сместени по сопствена волја во Прифатен центар за згрижување на бегалци/мигранти, и од таа причина препорачуваме дека ваквата пракса итно треба да прекине.

НАРОДЕН ПРАВОБРАНИТЕЛ

Ицет Мемети